בס"ד

רעוא דרעוין - פרשת מקץ תשפ"א

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור, ובמדרש (בראשית רבה פט א) קץ שם לחושך, זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה, ומאי טעם קץ שם לחושך שכל זמן שיצר הרע בעולם אופל וצלמות בעולם, דכתיב אבן אופל וצלמות, נעקר יצר הרע מן העולם אין אופל וצלמות בעולם. ויש להבין כוונת המדרש בהא דקץ שם לחושך תלוי בעקירת יצה"ר מן העולם, ומה השייכות לפרשתנו וליוסף הצדיק.

להלן במדרש (סימן ג) הובא ברש"י בפרשת וישב, אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו, זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, ע"י שאמר לשר המשקים זכרתני והזכרתני ניתוסף לו שתי שנים. וכבר נתחבטו המפרשים בביאור דברי המדרש, האם יוסף אכן בטח או לא, דבמדרש משמע שלא עשה כדבעי ונענש שנוספו לו שני שנים, ולכאו' מה לא עשה כדבעי, בפשטות ע"פ הלכות השתדלות כשרואה אדם שמגיע לכזה מצב מן הנכון שיעשה השתדלות זו, וא"כ איזה תביעה יש כאן על יוסף הצדיק.

ונראה לבאר ענין זה ע"פ מה ששמעתי בשם הבית היוצר שביאר כאן מהלך חדש בביאור הענין, ואבאר כעין דבריו להתאים הענין לענינא דיומא, והוא יסוד נחוץ למאוד.

נמצאים אנו בשבת החל מיד בסיום ימי החנוכה, וקיבלנו מרבותינו הק' ששבת קודש מיד אחרי היו"ט הוא המשך להיו"ט והשפעת היו"ט עדיין נשפעים בו. והגם שמובא **בשפת אמת שכל חודש טבת הוא שייך לחנוכה ונתן ג' רמזים על כך, א'** כיון שר"ח טבת חל בחנוכה וגופא בתר רישא גריר. **ב'** שמכ"ה כסלו עד סוף חודש טבת הוא ל"ו יום כנגד ל"ו נרות. **ג'** טבת הוא מלשון הטבת הנרות. אמנם צריכים להתבונן איזה רשימא קדישא צריך להישאר בנו מהיום טוב הקדוש חנוכה.

בספה"ק מבארים הדין של כבתה אין זקוק לה, דלכאו' מה הפירוש בדין זה, בשלמא אם נתהפך המנורה ואין לו עוד שמן ויש לו טירחא גדולה להשיג ולהכין אפשר להבין אמאי פטרוהו חז"ל, אבל אם רגע אחרי ההדלקה כבה הנר מה טעם פטרוהו חז"ל מלחזור ולהדליק.

אולם לענייננו נראה לומר בדרך רמז בענין הידוע מהמהר"ל ועוד, שפירשו את מאמר חז"ל במס' נדה (דף ל:) שעובר במעי אמו נר דלוק על ראשו ומלמדין אותו את כל התורה, וכשנולד בא מלאך וסוטרו על פיו ושוכח את הכל, ולכאו' מה התועלת בכך הרי עדיף שלא ילמד כלום אם ממילא ישכח. וביארו בספה"ק שהתורה שהיא שכל אלוקי, אין בשר ודם יכול עם שכלו המוגבל להשיגה, אלא שעל ידי שתינוק לומד את כל התורה, ע"י כן נשאר אצלו רושם של התורה ויוכל אח"כ שוב להשיג את חלקו בשלימות, אולם התכלית אינו שישאר כך עם מה שלמד לפני לידתו שהרי צריך להתייגע בעצמו, אלא שדבר זה עושה רושם שמוחו כבר יהא מסוגל להשיג את התורה הק' על ידי יגיעתו, ולולא זה לא היה במציאות שישיג את התורה.

וזה אפשר לרמז בדין נר חנוכה שכבתה אין זקוק לה, שאף שכבתה, קדושה לא פקעה בכדי, רגע כמימרא של מצות הדלקת נר חנוכה כבר מטביע את רושם הקדושה, וכמו בלימוד התורה שאף ששוכח את הכל בלידתו מ"מ זה הכנה לעתיד, כן במצוה זו של נר חנוכה בהדלקה עצמה כבר השיג הרבה מאד.

בהפטרה של פרשתן צריך להבין את הקשר לפרשה, שמתחיל בפסוק 'ויקץ שלמה והנה חלום וגו' ויעש משתה לכל עבדיו' וממשיך בסיפורו של חכמת שלמה. ועל פי פשוט נראה הקשר בזה שמתחיל בענין חלום כעין פרשתנו ענין חלום פרעה, ולכאו' הרי יש הרבה פרשיות של חלומות בנביאים, למה דייקא פרשה זו שפסוק הראשון מדבר מחלום קבעוה לפרשתנו. וכן היה יותר מן הראוי להביא את הפסוקים שלפני

כן בתחילת הפרק שמפרט הפסוק ששלמה המלך היה בגבעון ושם נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר שאל מה אתן לך וגו' ובקש שלמה המלך את החכמה 'וייטב הדבר בעיני ה' וגו' ויאמר אלקים אליו יען אשר שאלת וגו' הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך וגו' וגם אשר לא שאלת נתתי לך וגו" ומסיים בפסוק 'ויקץ שלמה והנה חלום וגו' ויעש משתה וגו".

ידוע שחז"ל דרשו מפסוק זה 'ויעש משתה לכל עבדיו', מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה, ומכאן המקור למנהג שמחת תורה. ולכאו' מה רואים אנו מכאן ללמוד מכך לעשות סעודה לגמרה של תורה, וכי איזה גמר היה כאן ששלמה המלך עשה סעודה על כך.

בגמ' נחלקו היכן צריך להניח את המנורה, והלכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין, והענין שעל ידי כך בעל הבית שהוא באמצע יהא מסובב במצוות. ולכאו' יש להבין מה השייכות בין מזוזה לנר חנוכה, וכבר נאמרו הרבה ביאורים בזה.

ואען חלקי ואומר יסוד שצריך להתבונן בה. ידועים דברי הרמב"ם בהל' מזוזה (פ"ו הי"ג) וז"ל **'חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותיו (מל' שגגה או שגעון) בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".** דהיינו, שהרמב"ם מבאר לנו שכאשר איש ישראל מבולבל ושקוע בעולם הזה והבליו בעת עסקו בעניני העולם ונעשה משועבד להנהגת הטבע ושוכח שיש בורא המנהיג לבירה והוא עושה ויעשה הכל, ואינו זוכר מהמדרש בפר' ראה שאין אדם שומע לי ומפסיד, ע"י התבוננותו על יד המזוזה יחזור לדעתו לידיעת צור העולם לדעת שאין הוא העושה והמעשה ואין רוחיו והפסדיו תלוים במעשיו כלל, אלא הכל בהשגחת הבורא ברוך הוא והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

ידוע פירושו של הלעכוויטשער ז"ע על הפסוק **'עצביהם כסף וזהב מעשי ידי אדם',** שכל הכסף וזהב הם עבו"ז מפני שהם מעשי ידי אדם, שהאדם מדמה בדעתו שהוא עשה והוא הרויח בחכמתו ובחריצותו ובכוחי ועוצם ידי. ובדרך צחות י"ל 'עצביהם' - כל העצבים (נערווען בלע"ז) והפחדים הם מפני שמעשי ידי אדם הם, שחושב שהכל תלוי בפעולותיו ושומע מכל מיני אנשים שמועות שונות ומשונות ונעשה מבולבל ומשועבד למעשי ידי אדם, ובוודאי מצב כזה יכול להזיק לנפש האדם רח"ל, שהרי כוחות הנפש מוגבלים המה.

אמנם יהודי המתבונן במה שאומרים בכל ימי החנוכה בהלל **'ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם וגו' דחה דחיתני לנפול וה' עזרני',** יודע שאין שום מציאות בעולם שיוכל להרע ולהזיק לו וכן לו להיטיב עמו מלבד הבורא ברוך הוא. ועל ידי כן הוא חי חיים שלוים ושקטים במנוחת נפש הבוטח כדברי החובת הלבבות. וזה התכלית במצות מזוזה שיגיע למצב של 'ידיעת צור העולם ויהא חוזר לדעתו', ועל ידי כן יש לו שמירה עליונה שלא יחטא כהמשך דברי הרמב"ם הנ"ל.

וכל זה הוא היפך הגמור מסדר החיים של גוי, שהוא אינו יכול להשיג זאת וכל תרבות יון מאז עד ימינו אנו היא להאמין בדבר אחד, כוחי ועוצם ידי ותו לא מידי, הגוי רואה רק ראיה חיצונית מה שרואה בעיניו ובזה הוא מאמין ותו לא, ואינו יודע שיש הנהגת התורה שהקב"ה מנהיג בה את ישראל אשר מקבלים עליהם עול תורה, וכשהגוי רואה את דרך החיים של היהודי מנסה להכניע אותו מפני שאינו סובל זאת, אולם הבוכ"ע דורש מאתנו **'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי'.** בכדי להתנהג כגוי לא היה צריך הקב"ה ליתן לנו את התורה ולעשות כל המעמד של מתן תורה שהיה אז ההר בוער באש וכל המלאכים רעדו ופחדו, ופרחה נשמתן של ישראל וכו'. התכלית של מעמד קבלת התורה שכלל ישראל קיבלו התורה הוא בכדי שיהודי ידע שהוא הריה בפני עצמו שונה מהגוי.

וכמה שהיו כאלו שחשבו שאם יתחברו לגוי ויתאימו עצמם קצת לגוי כלפי חוץ (כמובן שבלבם פנימה יהא רשפי אש שלהבת-יה) אם זה שינוי קטן בלבוש או בפאות וכדו', וכמאמר הצדיקים 'ותתפשהו בבגדו', כמה שעשו כן וכמה שחשבו שיעזור, התוצאות היו הפוכות לגמרי.

ומלחמה כבידה זו היו צריכים מתתיהו ובניו להילחם מול תרבות יון. ובזה לחמו בהם שאיש יהודי ידע שהוא צריך להיות שונה בתכלית מהגוי, ושלא יהיה לו שום שייכות בין במחשבה ובין בהנהגה, ואף בלימוד החכמות עוסקים אנו רק בלימוד תורתינו הקדושה, וכמו שכותב הרמב"ם שגם חכמות שונות, כולם נמצאים בתורה, וכמו שהחזון איש וזקיני הרה"ק משאץ זי"ע העידו שכל חכמות אלו למדו מהתורה, על קידוש החודש אומר הרמב"ם שאיבדנו היסודות של חכמה זו שהיתה לנו בקבלה מחכמי הגמ' ולכן הוצרך להגיע לספרים החיצונים, אבל הכל נמצא בתורה הקדושה, וזה רמוז גם בנס חנוכה כדאי' מצדיקים שהנס היה בפח שמן זית זך, שהתורה צריך להיות זך בלי תערובות דברים חיצונים.

ולזה קבעו חז"ל נר חנוכה משמאל ומזוזה בימין, דעל מצות מזוזה יכול אדם להבין כיון שנעשה בהכנה דרבה על ידי עיבוד הקלף לשמה והזמנה לקדושה וכותב עליו פרשיות שבתורה יחוד ה' ואהבת ה' ויש בה קדושה, ואסור להשתמש בה לדברי חול וצריך להיזהר בקדושתן מאד, בזה יכול להבין שכשמתבונן ליד המזוזה ישפיע עליו להיות קשור לצור העולם. אבל נר חנוכה שלוקחין קצת פתילות ושמן, תשמישי מצוה שאין בהם קדושה, וכנפסק בשו"ע דתשמישי מצוה נזרקין, מה תועלת יש בהם, לזה לימדונו חז"ל שנדע שמצות ה' ואף מצוה דרבנן ואף שאין בה קדושה וכבגמ' 'וכי נר קדושה יש בה', אע"פ כן מברכים על זה אשר קדשנו במצוותיו וצונו, שכיון שהיא מצות ה' יש בה כח לנתק את האדם מהבלי העולם ומתרבות יון ומלהיות משועבד לטבע ולכוחות חיצונים. ולכן קבעוה חז"ל במקום נגד המזוזה, למען תדע שבזה שתדליק את המנורה כציווי חז"ל, מצוה זו יקשר אותו לדבקות הבורא, וכמו שפירשו רבותינו **מצוה מלשון צווה דבקות בה',** לעורר יהודי ולהכניס בו עוד קדושה ושכל אלקי ויראה"ש וקדושה וטהרה שיוכל לחיות כיהודי ולשמור את כל האיברים בקדושה וטהרה ולשבר את מידותיו, כל מצוה משפיעה שמכניסה באדם כח זה שיוכל לחיות בדבקות זו, ולכן דוקא מזוזה בימין ונר חנוכה משמאל.

ונוסף על זה משפיע נר חנוכה שכמו אז בימי מתתיהו שבעצם היו פטורים מהמצוה שהרי אונס רחמנא פטריה, וכמו"ש השפ"א, אלא שבנ"י בערו ברשפי אש שלהבת-יה, נמצא שכל הנס היה למען יוכלו לעשות רצון ה' עבורו השתוקקו, ולזה חנוכה מלשון הכנה, למען נדע כוחו של ההשתוקקות והכנה לדבר מצוה, כשאיש ישראל מתכונן לפני כל מצוה, אם זה לתפילה אם זה ללימוד התורה וכן לק"ש וברהמ"ז יתבונן בחשיבות המצוה, וזה גורם שיתעלה האדם במעלה יתירה ושלא יחי' חיי הבל.

וזו היא הנקודה הפנימית של יו"ט חנוכה, שכאו"א מישראל ישיג דבר זה שיש חלק אלוק ממעל בכל הבריאה ולדעת את צור העולם כל' הרמב"ם, ולכן חנוכה ח' ימים למעלה מהטבע, וכדאי' מהמהר"ל.

ועתה נתבונן במצבו של יוסף הצדיק כשהיה במצרים שהתורה מעידה עליו 'וה' אתו' 'וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו', יוסף הצדיק חי בהתבוננות זו של המזוזה בחושך הגדול ובשפלות שאי אפשר להשיג, וגם אז היה איש מצליח. וכעובדא דהרה"ק ר"ר זושא והרה"ק ר"ר אלימלך זי"ע שהיו בתפיסה והיה שם עביט שלא היו יכולים לומר דבר שבקדושה לידו, ורקדו סביב העביט בשמחה שזהו רצון ה', ולא רק כשהמצב מאפשר לימוד התורה ותפילה כראוי, אלא דוקא במצבים קשים אזי המבחן האמיתי של עשיית רצון ה' מתוך שמחה ולהיות דבוק בו, וזאת לימדונו רבוה"ק.

ובעת שיוסף נמצא בבית הסוהר עם שר המשקים והאופים והגיע זמן שהיה נראה כהזדמנות להיגאל ממצבו, מדבר אליהם יוסף בלשונו **'הלא לאלקים פתרונים ספרו נא לי',** וכמובן ששר המשקים לא היה רגיל לנוסח

כזה, מי יפתור לי החלום אתה או אלוקים, ויוסף אמר לו אכן אתה תספר לי אבל לאלוקים פתרונים, בלי עזרת השי"ת לא אוכל לעשות כלום. ואכן שר המשקים מספר לו, ויוסף אחרי שפתר לו החלום אמר לו **'כי אם זכרתני אתך כאשר יטב לך ועשית נא עמדי חסד, והזכרתני לפרעה והוצאתני מן הבית הזה',** ולכאו' היה צריך להפסיק כאן, ולמה ממשיך לומר **'כי גונב גונבתי וגו'**, מה תועלת בידיעת פרטים אלו לענין הטובה שיוסף ביקש ממני שישתדל עבורו.

אמנם הביאור על פי דברינו הוא, שיוסף היה מוכן ששר המשקים ישתדל בעבורו בתנאי שתשתדל כמוני דהיינו בכל השתדלות שתעשה תאמר ותזכור שיש ה' בעולם והכל תלוי רק בידי שמים, אם תוכל לעשות באופן זה מוטב, ואם לאו אל תעשה כלום בעבורי. שהרי לא יעלה על הדעת שיוסף הצדיק ישתמש בגוי שמאמין בכוחו ועוצם ידו שישתדל בעבורו, וזה הכונה במה שאמר לו **'כי אם זכרתני והזכרתני אתך'**, שתזכור אותי אתך, שכמו שאני התחלתי לדבר אליך בלשון 'הלא לאלקים פתרונים', בנוסח זה תוכל לדבר עבורי, ועל זה המשיך לספר לו **'כי גונב גונבתי וגו'**, וכיון שמוצאי מארץ העברים ואני בנו של יעקב אבינו לכן לא אוכל לעשות השתדלות בלי ידיעה ואמונה זו שהכל בידי שמים, ולא התכוון לספר לו כאן את השתלשלות בואו לכאן.

אמנם שר המשקים, אף שבבית הסוהר שמע את דברי יוסף, אבל כשיצא משם וחזר למעמדו כשר המשקים, **וישכחהו,** ואיתא במדרש שעשה סימנים שיזכור אבל מלאכים השכיחוהו, דהיינו שהם עשו טובה ליוסף שישכח, שידעו שהוא ישתדל כדרכי הגוי ה"י. ואכן בהגיע הזמן לגאול את יוסף אמר **את חטאי אני מזכיר היום, דהיינו שיוסף ביקש ממני שאעשה רק השתדלות באמונה ואני לא עשיתי כן.**

וכן בהמשך כשהביאו את יוסף לפרעה, אמר לו פרעה **'תשמע חלום לפתור אותו',** ומיד ענהו יוסף **'בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה',** שיוסף הצדיק לא הסכים לשמוע דיבורים כאלו כאילו שזה תלוי בחכמתו ולכן ענה **בלעדי**, אכן השתדלות צריך לעשות אבל בדרך התורה.

ומעתה יבוא על נכון ביאור המדרש שאכן יוסף הצדיק היה בעל בטחון גדול, ודייקא לכן **וישכחהו,** כמו שביארנו שכדי שינצל מפעולת ההשתדלות שלא כדרך התורה, לכן נוספו לו עוד שתי שנים.

ובזה נבא לבאר גם כונת הבקשה של שלמה המלך מהשי"ת שיתן לו חכמה, והיינו כיון שכל הזמן צריך הוא להיות עסוק לשפוט בני אדם ולהתעסק איתם בטענותיהם וכו', ובדרך כלל נתערב בדברים אלו הרבה מחשבות והרהורים של כוחי ועוצם ידי וריבוי השתדלות, לכן ביקש שלמה המלך שהשי"ת יתן לו שכל אלקי שיזכור תמיד איך שהשי"ת נמצא בכל מצב והכל מיד ה', ואת זאת הבטיח לו הקב"ה שיתן לו חכמה כזה שתמיד אף שיהיה עם אנשים יוכל לעמוד בנסיון ולדעת שהכל מאתו ית' ולא לבוא לידי טעות על ידי שמיעת טענות האנשים זה שלי וזה שלי. וכעין המעשה המסופר מרב אחד שבאו אליו לדין על קרקע שרבו עליה, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי, והתכופף הרב לקרקע והטה אזנו ואמר ששומע שהקרקע אומרת שאתם שניכם שלי...

ולזה כשנתן לו השי"ת בקשתו, **'ויעש שלמה משתה'** ומכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה, שהרי תכלית לימוד התורה היא שאיש ישראל משיג דעת תורה ושכל אלקי, כשמסיים מסכת התכלית היא שמאה הדפים שלמד ישפיעו עליו שיהיה אדם יותר נעלה ושוב אינו אותו האדם כמקודם, ומשיג השגות יותר נעלות. ולזה שלמה המלך כשזכה לתכלית זו עשה סעודה לגמרה של תורה, שהשיג והגיע לתכלית זו שהתורה מלמדת את האדם. ועל פי זה שפיר מובן השייכות של הפטרה זו לפרשתינו, שזה ממש ענין אחד.

כשנתבונן קצת בתקופה ההיא של מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם, על פי מבטנו בעולמנו כהיום הזה, מה היה כתוב אז בכתבי החדשות, שהגיע איזה אדם צעיר בן שלושים ואומר דברים נפלאים שיהיו שבע שני שובע ורעב וכי ממהר אלקים לעשותו וכו' ויצא יוסף בארץ מצרים וכו', וכל כותבי החדשות דיברו מזה שכל מה שאמר כך היה וכו', וכעבור תקופה סיכמו כמה תבואה גדל וכמה אצרו לאוצר וכו', וכמובן שבאוניברסיטאות של יון חקרו את הנושא האיך נהיה המצב הזה, וכמובן שכל א' אמר השערותיו וסברותיו ודמיונותיו, שהרי הוא חכם מחוכם, וכמובן שחודש אחרי כן כבר התבטלו כל ההשערות הקודמות והגיעו להשערות חדשות, הרי מספיק זמן היה להם בשבע שנים...., אבל כשאנו לומדים היום פר' מקץ רואים אנו שהכל אינו אלא ליצנות אחת גדולה, עומד לו הבוכ"ע מן הצד ויעקב אבינו מתאבל על בנו ואומר למה הרעותם וגו', והשי"ת אומר אני מתעסק להמליך את בנו והוא שואל למה הרעותם, וכשאנו רואים היום את כל התמונה, יודעים מי סיבב כאן כל הדבר, וכל חכמי יון התעסקו אז בהבל הבלים בו בזמן שאנו יודעים האמת מי עשה כל זאת ומה התכלית בכל זה, ולא היה לזה שום שייכות לטבע אלא הבוכ"ע מסבב כל הסיבות סיבב כל זאת, ואפי' יעקב אבינו כביכול על פי דברי חז"ל הנ"ל לא הבין כל זה (ח"ו לומר כן בעצמנו, אלא את דברי חז"ל אנו לומדים ללמוד מכך מוסר ודעת), וכל פרט ופרט היה מחושב על ידי מסבב כל הסיבות. וזהו השייכות שקוראים תמיד פרשה זו בשבוע של חנוכה שימים אלו מסוגלים לעורר אותנו שנשכיל על כל מעשינו למען לא נהיה כאותם חכמי יון בימים ההם.

כבר דיברנו בשבוע שעבר (בענין החיסון לוירוס), אבל כעת זה מתקרב למעשה, מתחילים כבר לפרסם שנכון לעשות וצריך לעשות ואולי כדאי לעשות וכו' קצת מחויב וכו', כל מיני לשונות כאלו ואחרים. בשבוע זה הזכיר לי אחד עובדא שהיה עם מו"ח זצ"ל בתש"נ כשהיה בפעם האחרונה באמריקה, היה זה ר"ח אלול והגיע לחתונה של נכד, ובאמצע היום התמוטט ואיבד הרבה דם רח"ל והכניסוהו לבית חולים, ואני הייתי איתו בלילה ההוא והיה איזה חגא של הגויים ולא היה בנמצא שום רופא ובינתיים נחלש עד מאד, והיה עסקן אחד שניסה להזעיק את הרופאים ממקום הולכותם ששהו שם, וכמובן שעד שהצליח להשיגם דבר ראשון היו צריכים להכניס לו הרבה דם שאבד, ומו"ח ביקש, בדרך כלל לוקחים ממה שיש בבנק הדם, והוא ביקש שאם אפשר יתנו לו רק דם מיהודי, והיו צריכים לחפש בפילאדלפיא שהרי צריך להתאים סוג הדם וצריך להיות מאדם בריא, פשוט הפריע לו שיכניסו לו בקרבו דם של גוי. איני בא לדמות מילתא למילתא, אבל דבר אחד ברור שחיסון זה הוא חתיכת גאוה גדולה מאוד מאוד של כוחי ועוצם ידי, וכמדומני שכבר הרבה שנים לא היתה כזו פעולה כלל עולמית שיש לה כל כך ריח של גאוה וכוחי ועוצם ידי כמו זה, כל אחד מנסה להיות יותר חזק ויותר טוב, והראשון שיצליח למגר את המחלה, כל השיח בנושא זה הוא בנוסח שיש מחלה בעולם ואנחנו נילחם בה וכו', נסדר את זה, ועוד מעט והכל יהיה היסטוריה, ועוד מאה שנים יספרו שהיה פעם מחלה כזו וכו'.

מי שיש לו ריח של יהדות צריך להאמין באמונה שלימה שמחלה זו לא הגיע מעצמו, כמובן שנשיא אמריקה יאמר שהוא אשם והשני יאמר שאחר אשם וכו', אולם הכל אין עוד מלבדו והשגחה פרטית, מהמקור להיכן יגיע ומי ידבק בזה וכו' והאיך וכמה חזק ידבק, הכל השגחה עליונה, השתדלות לרפואה דינה כמו כל השתדלות הרפואה, וכי מי אמר שמותר לעשות את כל ההשתדלות ששייך לרפואה, צריך ללמוד לדעת את הדעת תורה בענין.

כל זמן שלא היה חיסון היתה הוראת הרופאים שצריך לעטות מסיכה, ואם לא עוטים מסיכה זו סכנה, ואף שיש רופאים שדעתם אחרת אבל הרי צריך לחשוש, עכשיו שיש חיסון הוראת הרופאים היא שצריך לקחת, ואף שיש רופאים שאומרים שיכול להזיק אבל חובת השתדלות יש... בקיצור, בוקה ומבולקה שורה בענין, אבל ב"ה תורה שלנו אינה מיותרת ויש לנו מסורה ברורה מה ואיך צריך להשתדל בענין כזה.

ברור הדבר שאין שום חיוב לקחת חיסון, אם מותר, צריך להתבונן בשיקול הדעת. אולם המלצתי היא **לא לנגוע בזה,** ובעזרת ה' אני אומר, כמובן מי אני לומר - אבל איני אומר מעצמי, הסתובבתי אצל הרבה גוטע יודן וקיבלתי הרבה מהם והתאבקתי בעפר רגליהם ובכוחם אני אומר, שאין שום מקום לחשוש. מי שחי כיהודי ועושה השתדלות כיהודי למה צריך להזריק בגופו כל הארס של הגאוה וכוחי ועוצם ידי הזה, זו הרי מלחמת עולם שכל אחד רוצה להשיג הנצחון בענין זה לראות מי מצליח לעצור המגיפה, וכל המטרה להראות כוחי ועוצם ידי. אנו צריכים לדעת שאיננו יכולים להתגבר בכוחות עצמנו כלום וה' הוא שומרנו והוא מנהיג את העולם ומי שצריך רח"ל להסתלק מן העולם לא יעזור לו חיסון ולא שום דבר, אף אחד לא מת מן המחלה ואף אחד אינו ניצול מפני שהתחסן, הכל חיצוניות, זו הנהגה מסויימת שטבע הבורא ית' בעולם.

א' שאל אותי, הרי נותנים לכל הילדים חיסונים שונים, עניתי לו, שלמזלנו עושים זאת כשהם עדיין ילדים, כשהם עדיין אינם מבינים מה זה ומה עושים, אבל היום אנשים גדולים הולכים לקחת חיסון והוא בדעתו חושב שהוא הולך להיזהר ולהשתדל בדבר זה והוא יהיה מסודר, רח"ל מהאי דעתא. בשלמא אם יכול להבטיח שהולך כמו שאמר יוסף הצדיק לשר המשקים, **אתה יכול להשתדל אבל לאלקים פתרונים,** שהולך לקופת חולים ואומר **הנני מאמין באמונה שלמה שהכל אין עוד מלבדו והכל הבל הבלים ואין זו רק חובת השתדלות** וזה ממילא לא יכול לעזור ורק מה שה' רוצה, אדרבא ילך כך, יציע נוסח ונדפיסו בקונטרס התפילות... אבל כל ההמולה מסביב גורמת שמנוחת נפש הבוטח נמצאת כעת בחיסון הזה, לא בנרות חנוכה ולא בפרשת מקץ ולא ביסודות של האבות הקדושים וכו'.

ב"ה מי ששמע בקולי עד היום כמדומני שלא הפסיד, וה' יעזור הלאה, **ומי שרוצה להמשיך ללכת בדרך זה ערב אני בדבר שהכל יהא על צד היותר טוב אי"ה בזכות הגוטע יודען** ששימשתי וקיבלתי מהם יסודות אלו ובעזרת ה' יהא שמירה עליונה, וזכירת נרות חנוכה הקדושים זהו החיסון היותר טוב להאמין שהכל בהשגחה עליונה ולדעת שהשי"ת סיבב את המחלה בכל העולם והוא יושיענו.

וזהו כונת המדרש **קץ שם לחושך,** שכעת כשאנחנו עדיין נמצאים בתוך הגלות ובתוך המצב החשוך הזה, עינינו סתומות ולא רואים סוף וקץ לגלותנו, ושורה חשכות ובלבול בעולם שהיצה"ר מנסה להטעות את האדם שלא יראה המצב לאשורו, אולם כשיעביר הקב"ה היצה"ר מן העולם אזי יהיה **קץ לחושך** ונראה בעינים מאירות סודן של השתלשלות הדברים כמו שאנו קוראים כהיום בפרשת מקץ ורואים את כל ההשתלשלות דאז.

וצריך רק להתחזק באמונה פשוטה, וכדמתאמרי ש**'זאת חנוכה'** בגימ' **'אמונה פשוטה'**, להתחזק באמונת אומן ולצאת מימי החנוכה מתוך אמונה בה', ולא להתבלבל בהבלי העולם ושגיונות הזמן. וכן לא להתפעל ממה שהגוי אומר שאנחנו אשמים, אין זה דבר חדש שהגוי אומר כן, ולא עוד אלא שזה באמת כך, וכמו שאמר החפץ חיים שכל מה שנעשה בעולם הכל נעשה עבור ישראל, ומקורו מחז"ל, כמובן שאיננו אוהבים לשמוע זאת מהגוי כי מי הוא שיאמר, אבל זוהי האמת הכל הולך סובב סביב היהודי, אכן איננו מבינים זאת שהרי היצה"ר מחשיך ומנסה הכל להלביש בגשמיות, אולם צריך להאמין שכך הוא ולא לקוות שרק יעבור המצב ויחזרו לחיות כמקודם, ה' ישמרנו, הח"ח הרבה לעורר על כך והלך ממדינה למדינה להריע על זה שיהודי צריך להתבונן שכל מאורע בעולם הכל לתכלית זו שיהודי לא יחיה כמו הגוי.

יעזור השי"ת שיהא **'ומלאה הארץ דעה את ה'** וישיגו כל בני ישראל השגה זו, ובזכות ימי החנוכה יושפעו כל ההשפעות טובות ושמירה עליונה ברו"ג ובבריאות השלימה, ונזכה להארת עיניהם של ישראל, ונזכה לגאולה שלמה בב"א.